

De kolonie krijgt stilaan zijn definitief uitzicht

Op 9 september 1995 organiseerde Het Convent de 'Mars op Wortel-kolonie'. Een paar honderd bezorgde inwoners eisten het behoud van het unieke domein. In 1998 werden de kolonies als landschap beschermd en nu 17 jaar later zijn haast alle gebouwen en gronden in erfpacht overgedragen naar het voorbeeld van het begijnhof in Hoogstraten. Met de uitvoering van de ruilverkaveling Zondereigen krijgt de kolonie stilaan haar definitief uitzicht. Wij spraken met projectleider Filip Debrabandere van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM).

Filip Debrabandere: Misschien moeten we ons eerst verontschuldigen bij de bevolking en de recreanten in de kolonie. Door het natte weer en het op en aanrijden van vrachtwagens en tractoren bij het uitvoeren van de werken zijn veel dreven herschapen in een modderpoel. Ik hoop dat de mensen begrijpen dat we nu in een werfsituatie zitten, maar gelukkig is dat maar tijdelijk.

DHM: Welke werken vallen onder de ruilverkaveling Zondereigen?

Filip: De landbouwgronden ten Oosten (*de zijde van de gevangenis, de boerderij en Bootjesven / n.v.d.r.*) van de centrale Noord-Zuid dreef, (*van De Diept naar de Nederlandse grens / n.v.d.r.*) en een beperkt aantal gronden aan de overzijde van die dreef zitten in de ruilverkaveling Zondereigen. Het grootste deel landbouwgronden aan de kant van Wortel maken deel uit van de ruilverkaveling Rijkevorsel/Wortel. Die ruilverkaveling is goedgekeurd door de minister, maar door het terugschroeven van de budgetten is er nog geen openbaar onderzoek ingesteld en zal de uitvoering ervan wellicht pas voor 2016 zijn.

Opwaardering bij het Merkske

DHM: Wat doen jullie precies in de kolonie?

Filip: In de kolonie worden er heel wat maatregelen genomen in het kader van natuur en landschap, maar het is toch belangrijk om alles in een groter geheel te zien. We gebruiken de landbouwgronden van de kolonie vooral om de landbouwgronden langs "het Merkske", "de Noorder mark" en de depressie van "het Moer" terug vrij te maken. We willen de beekvallei van het Merkske terug opwaarderen. De gronden die daardoor niet meer voor landbouw in aanmerking komen, compenseren we met de landbouwgronden in de kolonie.

DHM: Hoe troffen jullie de gronden in de kolonie aan?

Filip: Over het algemeen kan je stellen dat veel grond in de loop der jaren zwaar geroerd of verstoord werd, vaak tot 80 cm diep. Enerzijds door

het bewerken van de grond, maar ook door het aanvoeren van afval vanuit de stad. Vaak moet men, zoals rond Bootjesven waar de natuur terug alle kansen krijgt, drie spaden diep gaan om het oorspronkelijke heideprofiel terug te vinden.

Indrukwekkende dreven

DHM: De zone rond Bootjesven wordt hersteld als natuurgebied?

Filip: Ja, bij het opmaken van het beheersplan is hier een zone voor heideherstel voorzien. Voorbij **Bootjesven** ontstond zo een tweede ven, het zogenaamde "**Hermansmoer**" (**foto 1**). Zo waren er vanouds veel, zoals je kan zien op de Ferrariskaart van 1777. We herstelden ook een stuwconstructie onder de dreef (**foto 2**), waarmee men het waterpeil van het ven kon regelen. Onze natuurwachter zal het gebruiken om te beletten dat er te veel water en dus ook vis in het ven komt. De streek rond Bootjesven is erkend als habitatgebied voor zeldzame planten en dieren zoals hier de kamsalamander, die niet overleven als er vis zit.

Foto 1 (links): Rond Bootjesven is een zone van 80 ha natuurgebied. Daar ontstaan tussen de heide nieuwe vennen, zoals hier het Hermansmoer. **Foto 2** (rechts) Men herstelde een oude stuwconstructie om het water van het Hermansmoer te regelen.

DHM: Het meest zichtbare is wel de aanpak van dreven

Filip: In de kolonie heb je een hiërarchie van dreven. Je hebt de grote hoofd dreven, die dikwijls bestaan uit een dubbele bomenrij aan beide zijden. Dus driedubbele dreven gevormd door vier rijen bomen. De Noord-Zuid dreef en de zogenaamde Boulevard zijn zo'n dubbele dreven. De Torendreef is een enkele dreef, net zoals de Molendreef waar aan de Westzijde de bomen aan een kant zelfs verdwenen zijn.

Het is de bedoeling dat alle dreven meer ruimte krijgen, ongeacht de hiërarchie en de functie van de aanpalende gronden. Voor de hoofd dreven spreken we dan van een breedte van 60 meter, dus aan elke kant 30 meter vanaf de as van de weg (zie foto 3 en de tekening van een profiel-doorsnede). Voor de kleinere dreven wordt dat 11 meter van de as van de weg of in totaal 22 meter breed. Aan de kant van een bos komt er achter de bomen een ruigtestrook, aan de kant van de landbouwgrond wordt dat een strook schrale grasvegetatie met bloemen, maar zonder dat er netels en bramen komen. Als scheiding tussen de landbouwgrond en de grasvegetatie graven we een gracht van 60 tot 70 cm diep, om de perceelsgrens vast te leggen. Sommige van de bestaande grachten bij de bomen zullen we dichten, maar dat kan zeker niet overal.

In het landschap beschermingsbesluit van de kolonie is aangegeven dat het geheel doorzichtig moet blijven, dat wil zeggen dat de vegetatie naast de bomen grazig moet zijn en dus geen houtkanten. Die stroken zal men begrazen met schapen of soms eens maaien.

DHM: Vanwaar die natuurstroken bij de schooldreef en op de percelen tussen de Molendreef en de Torendreef.

Filip: Daarvoor heeft men zich bij het inrichtingsplan gebaseerd op het plan van Vandermaelen, waar die natuurstroken in voorkwamen. Het

Foto 3: De Torendreef is een enkele dreef met een rij bomen aan elke zijde. Op 22 meter van de as van de weg wordt er een gracht gegraven, die de perceelsgrens van de landbouwgrond aangeeft. De strook tussen de bomen en het landbouwperceel wordt schrale grasvegetatie met bloemen.

worden stroken met heide, schraal gras enz. Er vallen er maar een beperkt aantal in deze ruilverkaveling. Meestal liggen ze in bosgebieden en dan is het een zaak voor de Administratie Natuur en Bos (ANB).

Landbouwgrond in erfpacht

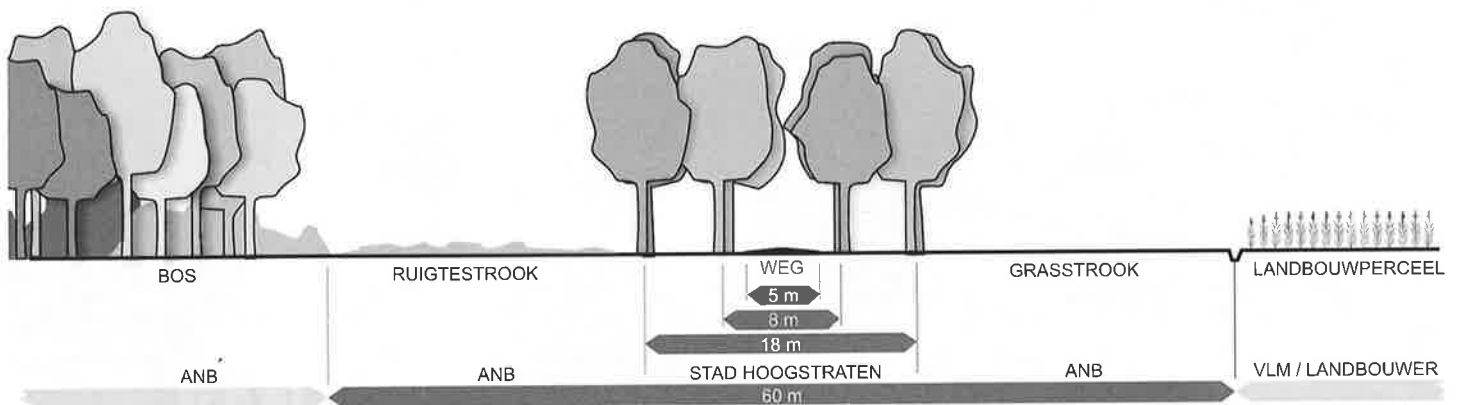
DHM: Hoeveel landbouwgrond moet er ingeleverd worden door al die ingrepen

Filip: Dat is sterk afhankelijk vanuit welke hoek je het bekijkt. Als je de landbouwgrond vergelijkt met het landbouwgebruik eind jaren '90, dan is er een behoorlijke reductie. Maar wat noem je landbouwgrond. Als men de minderwaardige landbouwgronden, die gelegen zijn onder de kruin van bomen, rekent voor wat ze waard zijn,

dan krijg je een ander verhaal. Als men de echt bruikbare landbouwgrond vergelijkt in beide kolonies samen, dan blijft die gelijk. Als men zich baseert op de inkleuring op het gewestplan is er veel winst. Zo zie je maar...

DHM: De bedoeling was om in de kolonie elke steen en elke meter grond in erfpacht over te dragen, ook de landbouwgrond. Ga je dat kunnen waarmaken?

Filip: Het verhaal van erfpacht heeft veel aspecten. Wij moeten een 50-tal ha landbouwgrond uitruilen van Zondereigen naar de kolonie. Landbouwgrond in erfpacht was nieuw en dus even wennen. Maar boeren die een opvolger hebben, zijn zelfs vragende partij. Zij krijgen hier grond met de garantie van gebruik over de periode van

In de kolonie is er een hiërarchie in de dreven. Alle dreven krijgen meer ruimte, met links en rechts van de bomen komt er een ruigtestrook of grasvegetatie. Bij de driedubbele dreven spreken we van een zone van 60 meter inclusief de begrazingsstrook. Bij de enkele dreven is die zone in totaal 22 meter breed. Een gracht geeft de scheiding van het landbouwperceel aan.

Toegankelijkheid

Op dit moment werkt men aan een Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP) voor de kolonie. In zo'n PRUP worden de bestemmingen van gans het domein vastgelegd. Geen ver mijn bed show, als men weet dat de kolonie op dit moment op het gewestplan voor een groot gedeelte blauw ingekleurd is als gebied voor gemeenschapsvoorzieningen. Dat betekent – bijvoorbeeld – dat de woningen nu zonevreemd staan, wat eigenlijk niet kan. Om in de toekomst problemen te vermijden is zo'n PRUP alleen daarom al zeer belangrijk.

Het PRUP raakt u en mij wellicht meer als de toegankelijkheid met gemotoriseerd verkeer vastgelegd wordt. Uitgangspunt is dat men alle landbouwgronden en bossen voor beheer moet kunnen bereiken. Voor het overige is de kolonie bestemd voor recreatief gebruik en zeker niet voor doorgaand verkeer. De Molendreef wordt dan ook enkel richting van de grote plaats naar het Casino toe en op negen plaatsen komen er tractorsluizen of slagbomen. Tegenover De Klapekster komt er een vrij grote parking. (zie tekening blz. 12)

meer dan een ganse loopbaan, in ruil voor hun grond in volle eigendom op een andere plaats. Ze laten zich dus in zekere zin onderbedelen en worden daarvoor vergoed. Dat geld kunnen ze investeren in hun bedrijf. 't Is kwestie van erfpacht aantrekkelijk te maken in functie van hun bedrijf, dan stapt de landbouwer graag in zo'n constructie. Ook voor boeren zonder opvolging kan het aantrekkelijk zijn. Ze worden uitbetaald, hebben de zekerheid van gebruik van grond zo

Openbaar onderzoek

Tot 21 maart loopt er een openbaar onderzoek in verband met het "bos- en drevenbeheer". Elk van ons kan het dossier, een bundel van 200 bladzijden dik en 49 kaarten in bijlage, in het stadhuis gaan inkijken en opmerkingen of bezwaren formuleren.

Maar u kan dat ook van in uw zetel. De Hoogstraatse Maand brengt het langs haar website tot bij u in de kamer. Ga naar www.demaand.be/kolonie.html neem rustig de tijd en formuleer uw bedenkingen, nu het nog kan.

lang ze nog actief zijn en kunnen nadien de erfpacht nog verkopen. Er zijn ook eigenaars die hun grond verpachten. In zo'n geval kan VLM de grond aankopen met de pachter er bij, om dan de pachter mee over te brengen naar de kolonie. Er zijn verschillende mogelijkheden maar 't is nieuw, 't is wennen. Maar, hoe dichter we bij de streep komen hoe meer boeren zullen inzien dat het een interessante zaak is. In die zin is de kans groot dat we de volle 50 ha in erfpacht kunnen uitruilen.

De Staakhevelse loop

Filip: De gronden tegenover Bootjesven zijn zeer nat, ooit moet daar een ven geweest zijn. Men heeft getracht om daar grond te winnen, maar dat is nooit echt gelukt. Er zit daar leem in de grond zodat er, bij manier van spreken, een kuip ontstaat waar het water in blijft staan. En de Ferrariskaart bevestigt dat. Om de verhouding van het gebruik van grond te respecteren, hebben we beslist om de natuurstrook daar te verkleinen en het ven terug kansen te geven. Zo is daar nu "het Langven" ontstaan, een naam die we ook terug vonden op de Ferrariskaart. Het is een gigantische waterpartij. (foto 4)

Maar, om dat mogelijk te maken moesten we de Staakhevelse loop verleggen (foto 5). En dat

brengt ons bij de waterkwaliteit en de afwatering van de kolonie. De riolering met drukleidingen is in aanbesteding. De leidingen komen in de ruigtestrook omdat men ze niet tussen de bomen kan of mag leggen. Daarom leggen we de ruigtestrook op de gronden naast de Molendreef, die eigendom zijn van de Regie der gebouwen en in gebruik door de strafinrichting van Hoogstraten ook nu al aan.

De afvoer van het regenwater is een andere zaak. Voor landbouw is ontwatering belangrijk, voor natuur net het tegenovergestelde. Dat is een knelpunt. We gaan dat knelpunt ontmijnen door de waterafvoer van de gronden zodanig te organiseren dat de landbouwgronden vanaf de Boulevard af te wateren richting Schootsenhoek. De gronden rechts van de Boulevard wateren dan af naar de Langenberg. Door al die werking moet er nogal wat grond verplaatst worden. Die rijken we naar de laagst gelegen landbouwgronden, die in het verleden ontzaveld werden.

Maar zoals ik al zei, de werken in de kolonie omvatten veel meer dan voorzien bij ons in deze ruilverkaveling.

Het is een kwestie van samenwerken met alle partners die elk hun verantwoordelijkheid moeten nemen en hun werk doen. (fh)

Foto 4: Het Langven is ontstaan op de natte gronden tegenover Bootjesven. Leem in de grond zorgt voor een soort kuip in de bodem waar het water blijft in staan. Jaren heeft men getracht om de grond op het water te winnen, maar het is nooit echt gelukt. Nu is het terug een ven.
Foto 5: De Staakhevelse loop zal voor de afvoer van het regenwater van een groot deel van de landbouwgronden zorgen. Bij het nieuwe Langven wordt de Staakhevelse loop verlegd.

Bos- en drevenbeheersplan

Heimwee naar de tijd van de landlopers

Op woensdag 12 februari was zaal De Welgezinde aardig volgelopen voor een infoavond over het "bos- en drevenbeheersplan". Eén zaak is duidelijk: een aantal inwoners van Wortel, naar schatting zo'n 25 % van de aanwezigen, denkt nostalgisch en met heel veel heimwee terug aan de tijd dat de landlopers er nog waren om de kolonie te onderhouden. Geen grassprietje lag er verkeerd.

Met het verdwijnen van de landlopers verdween ook "hun" kolonie en een stuk van hun jeugd. Daar hebben een aantal mensen het heel moeilijk mee, zeker nu de ruilverkaveling in uitvoering is en de kolonie een bouwwerf is.

Maar de tijden veranderen en de visie op het landschap ook. De kritiek op de aanpak van het natuurgebied rond Bootjesven is grotendeels verdwenen en een meerderheid is blij dat de natuur daar alle kansen krijgt. Het groot aantal wandelaars is er een bewijs van.

Dat zal ook binnen enkele jaren ook zo zijn met het beheer van de bossen en de dreven, dat nu vast ligt in een beheersplan, waarvoor nu een openbaar onderzoek loopt.

Maar nu ter zake. De kolonie telt nu 410 ha bos en zo'n 40 km dreven. Na de aanleg van een aantal natuurstroken zal er 360 ha bos overblijven. Daarvan wordt er over een periode van 20 jaar ongeveer 70 ha omgevormd van "grove den" naar "loofhout". Amerikaanse eik wordt wel gedoogd, behalve wanneer die bomen in een bos staan. Ze hebben de eigenschap om te domineren, waardoor de andere bomen in de verdrinking komen. Om de dreven te sparen is de kolonie ingedeeld in vier delen en kapt men om de twee jaar in slechts één deel. Dat wil zeggen dat men maar om de acht jaar in een bepaalde zone kapt om zo de dreven te sparen.

Die dreven zijn aangelegd vanaf 1870 en de bomen kunnen meer dan 250 jaar oud worden. Ze zullen ook nooit boom per boom, maar in groep vervangen worden. Om de dreven meer vorm te geven en herkenbaar te maken, wordt er naast de bomenrij een zone van het bos gekapt, zoals aangegeven op de tekening op blz. 13. (fh)

Er was enorm veel belangstelling voor de informatie over het beheer van de bossen en de dreven in de kolonie. Voor pakweg 30 % van de aanwezigen verdween, samen met de landlopers, "hun" kolonie en een stuk van hun jeugd.

BADKAMERRENOVATIE

van A tot Z

OPENDEUR
9 & 10 MAART

Installatiebedrijf
VAN DEN BERG

Voort 26 Meerle (Hoogstraten)

Tel: 03 315 75.31 Fax: 03 315 85 49 info@vdberg.be

www.vdberg.be

VERWARMING

SANITAIR

VENTILATIE

ZONNE-ENERGIE